

NÁŠ LES

lipka

Dlouhodobý program pro starší školáky

Úvodní informace

Náš les je dlouhodobý program, ve kterém žakovská skupina převeze odpovědnost za podobu lesa či stromového a keřového biotopu nedaleko školy. Program je chápán jako odrazový můstek pro dlouhotrvající školní péči o vybraný pozemek, kdy jednotlivé ročníky společně pečují o zvolenou plochu a učí se v ní po celou svou školní docházku.

Program je rozdělen na:

- část badatelskou, ve které žáci a žákyně zkoumají své vybrané prostředí,
- část projektovou, kdy se snaží v jejich zkoumaném území zlepšit vybranou klimatickou funkci.

Základní informace o programu

Cílové skupiny:

- žáci a žákyně ZŠ a SŠ, doporučujeme program cílit na starší školáky a šolačky, od 5. ročníku ZŠ výše
- provázející učitelé a učitelky

Délka programu:

- 10 měsíců školní výuky (1 školní rok)

Časová náročnost:

- přibližně 20 až 40 vyučovacích hodin
- záleží na vás a školní skupině, náročnosti sestaveného projektového záměru

Pro realizaci žakovského miniprojektu je nutná součinnost s majitelem pozemku a lesním správcem území.

Tento projekt je financován Evropskou unií v rámci Národního plánu obnovy.

Realizováno v rámci projektu Aktivizace žáků ve vzdělávání ke klimatu s registračním číslem 5230200063 financovaného Evropskou unií v rámci Národního plánu obnovy.

Vytvořil tým pracoviště Jezírko, 2025.

Badatelská část

Učení přírodou

V badatelské části programu stavíme na **Metodice učení přírodou**.

Je dostupná ke stažení na webu www.venkovnivyuka.cz/metodika-uceni-prirodou (web www.venkovnivyuka.cz v sekci Materiály, inspirace).

V Metodice učení přírodou je kladen důraz na senzitivní seznámení se se zkoumaným prostředím. Následně na jeho prozkoumávání pomocí badatelsky orientované výuky a hledání souvislostí mezi vybádanými informacemi a prostředím, ve kterém se žáci a žákyně pohybují.

Audit klimatických funkcí lesa

Metody do výuky

Po badatelské části je třeba se zastavit a zkompletovat, co víme o naší vybrané ploše. K tomu slouží audit klimatických funkcí. Níže naleznete náměty, jak se auditu s vaší skupinou můžete zhostit.

Výstupy z auditu vám pomohou plánovat konkrétní žákovský miniprojekt.

Brainstorming

Ptejte se, co žáci a žákyně vyžadují od studované lesní plochy:

- sesbírejte požadavky a podněty,
- společně je rozdělte dle ilustrace níž,
- jednotlivé body rozdělte na adaptační a mitigační opatření,
- rozhodněte, jaké požadavky na lesní plochu můžete zlepšit.

Vysvětlení k ilustraci níž: V ilustraci je zobrazeno celkem 10 funkcí lesních ploch. Jde o celkový přírodní kapitál lesů. Z finančního pohledu vlastníka lesa nám jde často především o produkci dřeva. Tomu přizpůsobujeme složení dřevin (přednostně rychleji rostoucí druhy požadované na zpracovatelském trhu). Zbývající, často upozaděné, funkce lesa jsou však také klíčové – jak pro přírodu, tak pro člověka. Přispívají ke kvalitě, rozmanitosti a stabilitě života na planetě.

Několik funkcí lesních ploch souvisí s klimatem. Rozděluje je do dvou skupin:

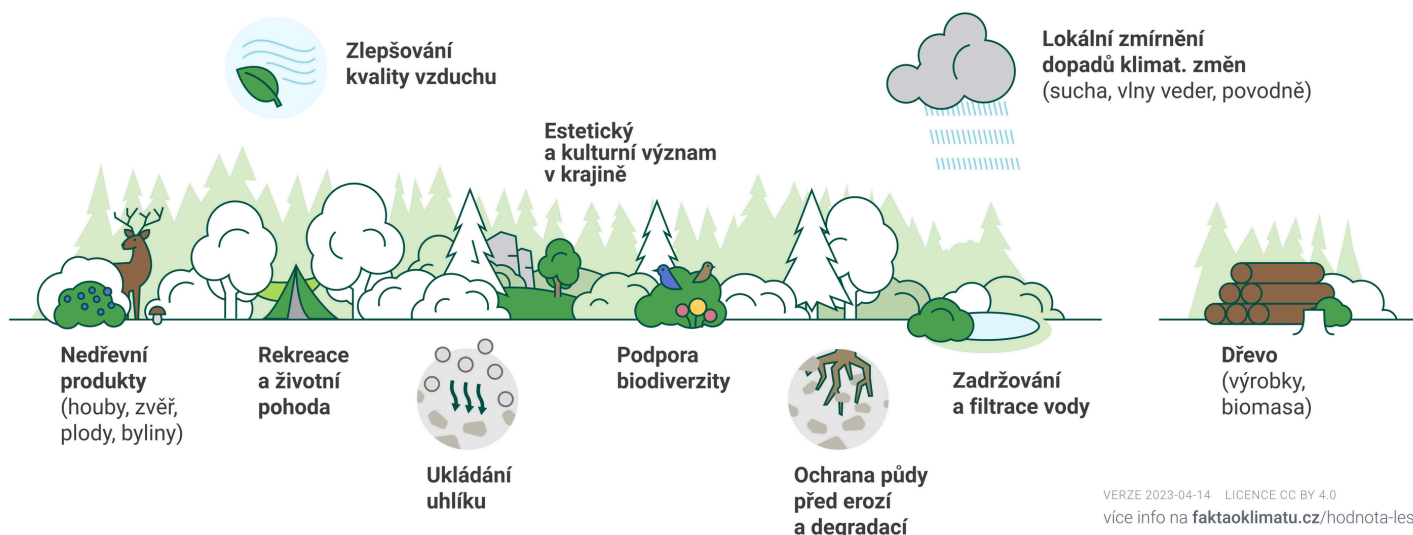
- mitigační, tedy opatření ke zmírnění klimatické změny, například ukládání uhlíku,
- adaptační, tedy opatření k lepšímu přizpůsobení dopadům klimatické změny, například zmírňování letních veder a zvlhčování vzduchu.

Zdroj informací a infografiky k funkcím lesa: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/hodnota-lesa>

Pravidla a tipy k metodě brainstormingu: www.lipka.cz/materialy-podnikavost-techniky-brainstormingu

HODNOTA LESA PRO PŘÍRODU A SPOLEČNOST

Les je pro člověka a život na Zemi **důležitý z mnoha důvodů**. Ekonomicky jej ale zatím umíme ocenit pouze jako zdroj dřeva. Tomu pak často odpovídá i způsob hospodaření.

VERZE 2023-04-14 LICENCE CC BY 4.0
více info na faktaoklimatu.cz/hodnota-lesa

Fakta o klimatu. Hodnota lesa pro přírodu a společnost [online infografika]. Praha: Otevřená data o klimatu, z. ú., 2025 [cit. 19. 11. 2025]. Licence CC BY 4.0. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/hodnota-lesa>

Strom problémů

Metoda zaměřená na porozumění širším příčinám a důsledkům problému.

Jednotlivé kroky, podle kterých při lekci postupujte:

- definujte centrální problém (otázku, výzvu), ten bude tvořit kmen stromu,
- identifikujte příčiny, kořeny problému; jednotlivé příčiny můžete dělit do podpříčin, jednotlivých vláken kořenů,
- popište důsledky, větve problému; jako u příčin je můžete dělit na jednotlivé poddůsledky, tedy tenčí dílčí větve,
- pomocí šipek naznačte vztahy mezi příčinami a důsledky; různou silou šipek můžete znázornit sílu vazby,
- mezi příčinami označte ty, které,
 - je možné snadno odstranit,
 - mají největší podíl na problému,
 - nesou překvapivá a nová zjištění.

Na základě této analýzy jednodušeji sestavíte strategii k odstranění nebo minimalizaci dopadů konkrétního vybraného problému.

Postup a typy k metodě strom problémů: <https://kisk.phil.muni.cz/100metod/strom-problemu>

Vlastní kritéria

Vytvořte si vlastní kritéria a pracujte s nimi podobně jako s informacemi výše. Definice kritérií vám pomůže jednodušeji třídit problémy a podněty k řešení. Například si definujete časová, finanční a další omezení. Cílem je vybrat jeden dílčí problém k řešení, kterému se budete věnovat a u kterého je:

- pro vaši skupinu snadnější realizovatelnost (na provedení projektu si troufáte nebo víte, na koho se obrátit s žádostí o radu a pomoc – zvláště u skupin, které v projektech začínají, je důležitá vyšší pravděpodobnost zdárného dokončení, zdárně dokončený projekt vás podpoří v další práci a přijímání třeba i náročnějších výzev),
- vyšší dopad pro širší spektrum cílových skupin či řešení palčivějšího problému, tedy projekt s vyšší efektivitou (opět doporučujeme především u začátečnických skupin, které se pak mohou opřít o výsledky své práce například při propagaci a hledání podpory pro další záměry).

Další aktivity najdete v metodice Podnikavý projekt od A do Z (v části publikace Fáze 1): www.lipka.cz/podnikavy-projekt-od-a-po-z.

Žákovský miniprojekt

Jak na projekty?

Miniprojekty vychází ze zjištěných informací z badatelské činnosti na vaší výzkumné ploše a z auditu klimatických funkcí tohoto lesa.

Cílem žákovské skupiny je vybrat pro zkoumanou plochu jeden konkrétní problém k řešení a tento problém přetvořit do podoby projektu, tedy z popisu problému do rozpracování jednotlivých konkrétních kroků vedoucích k řešení.

Žákovský tým si definuje:

- výchozí stav a zjištěné informace a údaje o zájmové ploše,
- cíl projektu, tedy kam chcete dojít,
- konkrétní plánované aktivity, dílčí kroky,
- další osoby, které potřebujete do realizace zapojit,
- materiál a pomůcky, které budete potřebovat,
- finanční prostředky a případné sponzorské zdroje či možnosti, konkrétní rozpočet,
- váš tým a dílčí zodpovědnosti a funkce,
- způsoby propagace, tedy informovanosti vašeho okolí o tom, co a proč provádíte,
- udržitelnost, tedy kdo se bude o výsledky vaší práce dál starat.

K realizaci miniprojektu můžete využít Plán činností přiložený na konci tohoto dokumentu.

Návod, jak na miniprojekt, naleznete v již zmíněné metodice Podnikavý projekt od A do Z: www.lipka.cz/podnikavy-projekt-od-a-po-z.

Plocha pro Náš les

Jak najít vhodnou plochu?

Pro program Náš les je ideální vybrat plochu o velikosti cca 0,3 ha v dojezdové/docházkové vzdálenosti od školy. Může to být lesopark, remízek či lesní plocha (holina). Větší plocha je pak vhodná pro zapojení celé školy či komunity.

Ideální je zeptat se zřizovatele školy (obce), zda má vhodnou plochu (les), na které můžete miniprojekt realizovat. Další možností mohou být konkrétní majitelé, kteří vám umožní jejich pozemek využít pro váš miniprojekt, například město či obec, ve které sídlíte, Lesy ČR či konkrétní soukromí majitelé lesů v okolí.

Milníky programu Náš les

Doporučený harmonogram

Září až prosinec: badatelské aktivity v lese a o lese (vhodné jsou alespoň tři návštěvy pro seznámení se s vybraným územím a podchycení možného problému území)

Prosinec: audit klimatických funkcí lesa z vybraných informací, vybírání problému k řešení

Leden až únor: tvorba miniprojektu

Březen až květen: realizace miniprojektu

Červen: ukončení a uzavření miniprojektu

Program může být realizován jak v rámci jednoho školního roku, tak roztažen až do dvou školních let. Výhodou je, že na badatelskou část je prostor celý první školní rok, a je tedy možné sledovanou plochu navštěvovat a zkoumat ve všech ročních obdobích. Druhý školní rok je pak věnován plánování a realizaci projektu.

Inspirace

Kde hledat náměty?

Nabízíme několik zdrojů inspirace, informací a metodických podnětů:

- inspirační žákovský miniprojekt Návrat zmizelé vody najdete na stránce www.venkovnivyuka.cz/podnikavost
- doporučujeme stránky k výchově k podnikavosti plné informací a inspirace k rozvoji podnikavých kompetencí i v návaznosti na nově revidované RVP ZV www.lipka.cz/podnikavost
- publikace Podnikavé aktivity do výuky www.lipka.cz/podnikave-aktivity-do-vyuky, další metodické náměty a publikace najdete na www.lipka.cz/podnikavost-materialy-a-metodiky
- koncept dlouhodobé péče o školní les a propojení výuky, manuální práce a vztahu k přírodě www.skolniles.cz
- online hra Lesária dostupná na <https://myslinalesy.cz/hra-lesaria/>, v této hře se v roli lesníka snažíte propojit environmentální, sociální i ekonomické zájmy; Lipka nabízí zapůjčení této hry v podobě deskovky, podrobnosti zde www.lipka.cz/lesarium-k-zapujceni

